

ภาษีมรดก

กับการสร้างความเป็นธรรมในสังคม

- วิโรจน์ สุขพิศาล -

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
ลักษณะทั่วไปของภาวะซีมรดก	1
ตัวอย่างการจัดเก็บภาวะซีมรดกในต่างประเทศ	3
ประเด็นถกเถียงที่เกี่ยวข้องกับภาวะซีมรดก	7
ผลการจัดเก็บภาวะซีมรดกในต่างประเทศ	10
บทสรุป	14

ภาษีมรดกกับการสร้างความเป็นธรรมในสังคม

วิโรจน์ สุขพิศาล

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

1. บทนำ

ภาษีมรดกนับเป็นภาษีประเภทหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจของรัฐบาล หลายประเทศทั่วโลกทั้งประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาต่างมีการจัดเก็บภาษีมรดก โดยมีเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการจัดเก็บภาษีมรดกคือ การกระจายรายได้และความมั่งคั่งให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการจัดเก็บภาษีมรดกนั้นมีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในการจัดเก็บ ซึ่งข้อถกเถียงที่น่าสนใจประการหนึ่งคือ ภาษีมรดกจะช่วยกระจายความมั่งคั่งให้เป็นธรรมได้หรือไม่ ภาษีมรดกสามารถนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

ประเทศไทยนั้นเคยมีการจัดเก็บภาษีมรดก ทั้งภาษีกองมรดกและภาษีการรับมรดกนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2476 แต่ภายหลังได้ยกเลิกภาษีดังกล่าวในปี พ.ศ. 2487 โดยเหตุผลในการยกเลิกการจัดเก็บภาษีเนื่องจากมีความซับซ้อนในการประเมินราคา และมีการหลีกเลี่ยงภาษี ถึงแม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยไม่มีการจัดเก็บภาษีมรดกแล้วก็ตาม การศึกษาถึงตัวอย่างและประสบการณ์ของต่างประเทศที่มีการจัดเก็บภาษีมรดกในปัจจุบัน ทั้งปัญหาและอุปสรรค และทั้งแนวทางปฏิบัติที่ดี (best practice) ของต่างประเทศ จะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดเก็บภาษีมรดกเพื่อนำมาสังเคราะห์และจัดทำข้อเสนอแนะในการจัดเก็บภาษีมรดกในประเทศไทยในอนาคตต่อไป

ในรายงานการศึกษาเล่มนี้จะประกอบไปด้วย (1) ลักษณะทั่วไปของภาษีมรดก (2) ตัวอย่างการจัดเก็บภาษีมรดกในต่างประเทศ (3) ประเด็นถกเถียงที่เกี่ยวข้องกับภาษีมรดก (4) ผลการจัดเก็บภาษีมรดกในต่างประเทศ และ (5) บทสรุป

2. ลักษณะทั่วไปของภาษีมรดก

ภาษีมรดกโดยทั่วไปนั้นหมายถึง การเก็บภาษีจากทรัพย์สินของผู้ตาย ซึ่งภาษีมรดกสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

- (1) ภาษีกองมรดก (Estate tax) เป็นการเก็บภาษีจากทรัพย์สินของผู้ตาย โดยผู้จัดการกองมรดก หรือทายาทเป็นผู้จัดการ และ
- (2) ภาษีการรับมรดก (Inheritance tax) เป็นการเก็บภาษีกับผู้ได้รับทรัพย์สินของผู้ตาย

นอกจากภาษีมรดกทั้งสองประเภทดังกล่าวแล้ว มักมีการเก็บภาษีอีกประเภทหนึ่งนั่นคือภาษีการให้ (gift tax) ควบคู่ไปกับการเก็บภาษีมรดกด้วย ซึ่งภาษีการให้จะเรียกเก็บจากทรัพย์สินที่ผู้ตายให้แก่ผู้อื่นก่อนตาย ทั่วไปนั้นจะเรียกเก็บจากทรัพย์สินที่ผู้ตายให้แก่ผู้อื่นก่อนตาย 5-7 ปี

ภาษีมรดกโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

- **ฐานภาษี (Tax base)** เป็นเก็บจากฐานความมั่งคั่ง คือเก็บการกองทรัพย์สินของผู้ตาย
- **อัตราภาษี (Tax rate)** ภาษีมรดกอาจมีการเก็บในอัตราก้าวหน้า (Progressive rate) หรืออัตราคงที่ (Flat rate) นอกจากนี้อัตราภาษีที่จัดเก็บยังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของผู้รับมรดกและผู้ตายสำหรับในกรณีภาษีการรับมรดก (Inheritance tax) ซึ่งผู้รับมรดกมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมากเช่น บุตร จะมีอัตราภาษีที่ต่ำกว่าผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดน้อยกว่า
- **การยกเว้น (Exemption)** เป็นการกำหนดมูลค่าสินทรัพย์ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี และการยกเว้นยังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของผู้รับมรดกและผู้ตายสำหรับในกรณีภาษีการรับมรดก (Inheritance tax)
- **หนี้สินและภาระผูกพัน** คือหนี้สินและภาระผูกพันของผู้ตายที่จะนำมาหักออกเพื่อคำนวณหากองภาษีมรดกสุทธิ
- **ค่าใช้จ่าย (Deductible expense)** คือค่าใช้จ่ายในการจัดการที่เกี่ยวข้องกับผู้ตายเช่น ค่าใช้จ่ายในการทำศพ ค่าภาษีอากร และค่าใช้จ่ายในการจัดการมรดก ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนนี้จะถูกนำมาหักออกจากกองมรดกรวม
- **ค่าลดหย่อน (Deduction)** คือค่าใช้จ่ายของผู้ตายที่สามารถนำมาหักออกเพื่อคำนวณหากองภาษีมรดกสุทธิ เช่น การบริจาคให้การกุศล เป็นต้น

จากรายละเอียดของภาษีมรดกดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถคำนวณกองภาษีมรดกสุทธิ (Taxable Estate) ได้ดังนี้

กองภาษีมรดกสุทธิ (Taxable Estate) = กองมรดกรวม – การยกเว้น – หนี้สินและภาระผูกพัน – ค่าใช้จ่าย - ค่าลดหย่อน
---

3. ตัวอย่างการจัดเก็บภาษีมรดกในต่างประเทศ

ในภาพรวม มีประเทศที่มีการจัดเก็บภาษีมรดกมากกว่า 30 ประเทศทั่วโลก โดยประเทศที่มีการเก็บภาษีมรดกในทวีปเอเชีย เช่น อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เป็นต้น ทวีปยุโรป มีการเก็บภาษีมรดกเกือบทุกประเทศในสหภาพยุโรป ยกเว้นบางประเทศเช่น ออสเตรีย ไชปรัส สวีเดน เป็นต้น ประเทศในทวีปอเมริกาที่มีการจัดเก็บภาษีมรดกเช่น สหรัฐอเมริกา บราซิล เม็กซิโก เป็นต้น (ภาพที่ 1) อย่างไรก็ตาม มีบางประเทศที่มีการยกเลิกการจัดเก็บภาษีมรดกไปแล้ว เช่น ประเทศสิงคโปร์ ที่ยกเลิกการเก็บภาษีมรดกในปี 2008 ประเทศสวีเดนยกเลิกในปี 2004 ประเทศออสเตรเลียยกเลิกในปี 1977 และประเทศแคนาดายกเลิกในปี 1972

สำหรับเหตุผลที่มีการยกเลิกภาษีมรดก เช่น ในประเทศสิงคโปร์เป็นเพราะ ต้องการสร้างแรงจูงใจให้ต่างชาติเข้ามาสะสมทุนในประเทศ ในประเทศแคนาดาสาเหตุที่มีการยกเลิกการเก็บภาษีมรดกเนื่องจากการนำภาษีกำไรจากการขายทรัพย์สิน (Capital gain tax) มาใช้แทนภาษีมรดกและภาษีมรดกไม่ได้เป็นแหล่งรายได้สำคัญให้แก่รัฐเช่นในอดีต และในประเทศออสเตรเลียการเก็บภาษีมรดกส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างเนื่องจากส่วนยกเว้นภาษีและค่าลดหย่อนไม่ได้มีการปรับให้เหมาะสมตามสภาวะเศรษฐกิจ อีกทั้งยังมีช่องทางในการเลี่ยงภาษีมรดกเนื่องจากการไม่มีการเก็บภาษีการให้ (give tax)

ภาพที่ 1 ประเทศที่มีการจัดเก็บภาษีมรดก

ทวีปเอเชีย	ทวีปแอฟริกา	ทวีปยุโรป	ทวีปอเมริกา
<ul style="list-style-type: none"> • อินเดีย • ญี่ปุ่น • เกาหลีใต้ • ฟิลิปปินส์ • จีน • ไต้หวัน • นิวซีแลนด์ 	<ul style="list-style-type: none"> • แอฟริกาใต้ • แทนซาเนีย • เซเนกัล • โมซัมบิก • โมร็อกโก • คองโก • แคเมอรูน 	<ul style="list-style-type: none"> • เกือบทุกประเทศในสหภาพยุโรป ยกเว้น ออสเตรีย ไซปรัส เอสโทเนีย แลตเวีย มอลตา โปรตุเกส โรมาเนีย สโลวาเกีย และสวีเดน 	<ul style="list-style-type: none"> • สหรัฐอเมริกา • เม็กซิโก • บราซิล • ชิลี • โคลัมเบีย • โดมินิกัน • ฮอนดูรัส • เวเนซุเอลา

เมื่อพิจารณารายละเอียดของภาษีมรดกที่จัดเก็บ โดยยกตัวอย่างประเทศที่มีการเก็บภาษีมรดกบางประเทศ ดังนี้ (ตารางที่ 1)

สหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มมีการจัดเก็บภาษีมรดกมานับตั้งแต่ปี 1916 โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดเก็บภาษีมรดกคือเพื่อการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ในปัจจุบันการจัดเก็บภาษีมรดกของสหรัฐฯ ประกอบไปด้วย การเก็บภาษีกองมรดก ซึ่งเป็นการจัดเก็บในระดับรัฐบาลกลาง (Federal) ภาษีการรับมรดก เป็นการจัดเก็บในระดับมลรัฐ (State) เช่น มีการจัดเก็บภาษีการรับมรดกในรัฐเคนตักกี นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังมีการเก็บภาษีการให้ด้วย

ในปี 2010 ประเทศสหรัฐฯ ได้ยกเลิกการจัดเก็บภาษีมรดกเป็นการชั่วคราว อันเป็นผลมาจากกฎหมาย Economic Growth and Tax Relief Reconciliation Act of 2001 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเน้นการปรับลดอัตราภาษีลง ซึ่งภาษีมรดกก็รวมเป็นหนึ่งในนั้นด้วย โดยมีการปรับอัตราภาษีมรดกกลง และเพิ่มขอบเขตการยกเว้นภาษีมากขึ้นเป็นลำดับ จนมีการยกเลิกภาษีมรดกชั่วคราวในปี 2010 อย่างไรก็ตามภาษีมรดกได้ถูกนำกลับมาใช้อีกครั้งหลังจากนั้น ในปัจจุบันมีการเก็บอัตราภาษีสูงสุดที่ร้อยละ 35 โดยเป็นการเก็บภาษีแบบอัตราก้าวหน้า และมีการกำหนดมูลค่าสินทรัพย์ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีที่ 5 ล้านเหรียญ นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดบางประการที่สำคัญของภาษีมรดกในสหรัฐฯ อาทิเช่น

- สหรัฐฯ มีการเก็บภาษีการให้โดยเรียกเก็บจากทรัพย์สินที่ผู้ตายให้แก่ผู้อื่นก่อนตายในช่วงระยะเวลา 3 ปี ถึงแม้ในช่วงที่มีการยกเลิกภาษีมรดกชั่วคราว สหรัฐฯ ก็ยังมีการจัดเก็บภาษีการให้มาอย่างต่อเนื่องโดยมีอัตราภาษีสูงสุดที่ 35 % และมีการยกเว้นภาษีที่ 1 ล้านเหรียญ
- มีการให้ส่วนลดหย่อนได้ไม่จำกัดสำหรับเงินบริจาคและทรัพย์สินที่ให้กับคู่สมรส โดยจำกัดสิทธิเฉพาะคู่สมรสที่เป็นสัญชาติสหรัฐฯ เท่านั้น นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของผู้ตายเช่น ค่าใช้จ่ายด้านงานศพ สามารถนำมาหักออกจากกองมรดกรวมได้เต็มจำนวน
- สามารถนำภาษีการรับมรดก ซึ่งเป็นการจัดเก็บในระดับมลรัฐ (State) มาหักออกจากภาษีมรดก ซึ่งเป็นการจัดเก็บในระดับรัฐบาลกลาง (Federal) ได้

อังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีการเก็บภาษีกองมรดกคือ เป็นการเก็บจากทรัพย์สินของผู้ตาย นอกจากนั้นยังมีการเก็บภาษีการให้ควบคู่กันไปด้วย สำหรับวัตถุประสงค์ของการเก็บภาษีมรดกในประเทศอังกฤษเนื่องจากเห็นว่าภาษีมรดกเป็นภาษีที่ยุติธรรม เป็นการเก็บตามหลักความสามารถและไม่กระทบประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งในปัจจุบัน ประเทศอังกฤษมีการเก็บภาษีมรดกโดยมีอัตราภาษีสูงสุดที่ร้อยละ 40 โดยเป็นการเก็บแบบอัตราคงที่ สำหรับมูลค่าสินทรัพย์ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี กำหนดไว้ที่ 3.25 แสนปอนด์ นอกจากนี้ยังมีการให้ส่วนลดหย่อนได้ไม่จำกัดให้แก่คู่สมรส

ฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสมีการเก็บภาษีมรดกแบบภาษีการรับมรดก (Inheritance tax) ควบคู่ไปกับการเก็บภาษีการให้ ซึ่งประเทศฝรั่งเศสมีการเก็บภาษีแบบอัตราก้าวหน้าโดยมีอัตราภาษีสูงสุดที่ร้อยละ 45 สำหรับส่วนลดหย่อนของภาษีการรับมรดกในประเทศฝรั่งเศสมีส่วนคล้ายกับสหรัฐฯ กล่าวคือ มีการให้ส่วนลดหย่อนได้ไม่จำกัดให้แก่คู่สมรส ขณะที่การเก็บภาษีการให้ที่จัดเก็บในประเทศฝรั่งเศส จะเรียกเก็บจากทรัพย์สินที่ผู้ตายให้แก่ผู้อื่นก่อนตายในช่วงระยะเวลา 10 ปี โดยใช้อัตราภาษีเช่นเดียวกับภาษีการรับมรดก

ญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีการเก็บภาษีมรดกแบบภาษีการรับมรดก (Inheritance tax) ควบคู่ไปกับการเก็บภาษีการให้ โดยเป็นการเก็บภาษีแบบอัตราก้าวหน้าซึ่งอัตราภาษีสูงสุดของญี่ปุ่นมีอัตราที่ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศโดยมีอัตราภาษีสูงสุดที่ร้อยละ 50 ขณะที่ภาษีการให้ก็มีอัตราภาษีสูงสุดที่ร้อยละ 50 เช่นเดียวกัน สำหรับมูลค่าสินทรัพย์ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี กำหนดไว้ที่ 50 ล้านเยน

เกาหลีใต้

ประเทศเกาหลีใต้มีการเก็บภาษีมรดกแบบภาษีการรับมรดก (Inheritance tax) ควบคู่ไปกับการเก็บภาษีการให้ โดยเป็นการเก็บภาษีแบบอัตราก้าวหน้าและมีอัตราภาษีสูงสุดที่ร้อยละ 50 การเก็บภาษีมรดกของเกาหลีใต้นอกจากจะจัดเก็บจากกองมรดกที่เป็นทรัพย์สินของคนเกาหลีแล้ว ยังเก็บจากทรัพย์สินที่อยู่ในอาณาเขตประเทศเกาหลี ได้แก่ ทรัพย์สินของคนต่างชาติด้วย สำหรับมูลค่าสินทรัพย์ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี กำหนดไว้ที่ 500 ล้านบาท

ตารางที่ 1 รายละเอียดการจัดเก็บภาษีมรดกในบางประเทศ

ประเทศ	ประเภทภาษี	อัตราภาษีสูงสุด (ร้อยละ)
สหรัฐฯ	Estate, inheritance, give tax	ก้าวหน้า, 35
อังกฤษ	Estate, give tax	คงที่, 40
ฝรั่งเศส	Inheritance, give tax	ก้าวหน้า, 45
ญี่ปุ่น	Inheritance, give tax	ก้าวหน้า, 50
เกาหลีใต้	Inheritance, give tax	ก้าวหน้า, 50

สำหรับข้อสังเกตเบื้องต้นในการจัดเก็บภาษีมรดกในต่างประเทศมีดังนี้

1. ประเทศส่วนใหญ่มีการเก็บแบบภาษีการรับมรดก (Inheritance tax) ยกตัวอย่างเช่นในสหภาพยุโรปที่มีการเก็บภาษีมรดกทั้งสิ้น 18 ประเทศจาก 27 ประเทศ มีการเก็บภาษีมรดกแบบภาษีการรับมรดกทั้งสิ้น 15 ประเทศ เป็นการเก็บภาษีแบบกองมรดก 4 ประเทศ และมีบางประเทศที่มีการเก็บภาษีทั้งสองควบคู่กันคือประเทศเดนมาร์ก นอกจากนี้ประเทศที่มีการเก็บภาษีมรดกจะมีการเก็บภาษีการให้ควบคู่กันไปด้วย
2. ประเทศส่วนใหญ่มีการเก็บภาษีมรดกแบบอัตราก้าวหน้า (progressive rate) มีบางประเทศที่ยังคงเก็บภาษีมรดกแบบอัตราคงที่ คือ ประเทศอังกฤษ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ Public policy research พบว่าการเก็บภาษีแบบคงที่ในประเทศอังกฤษในช่วงปี 1999-2001 ร้อยละ 10 ของคนรวยสุดมีสัดส่วนความมั่งคั่งเพิ่มจากร้อยละ 47 เป็นร้อยละ 56 อาจกล่าวได้ว่าภาษีมรดกแบบอัตราคงที่อาจมิได้ช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้มากนัก
3. ประเทศที่มีการจัดเก็บภาษีมรดกไม่ว่าจะเป็นภาษี estate tax หรือ inheritance tax ต่างมีส่วนยกเว้น (exemption) ไว้ค่อนข้างสูง และมีการกำหนดค่าลดหย่อน (reduction) ไว้หลายรายการ เช่น มีการให้ส่วนลดหย่อนให้แก่คู่สมรส ค่าลดหย่อนสำหรับการจัดงานศพ หรือการสามารถนำเงินบริจาคมาเป็นค่าลดหย่อนได้ เป็นต้น

4. ประเด็นถกเถียงที่เกี่ยวข้องกับภาษีมรดก

การจัดเก็บภาษีมรดกในประเทศนั้นมีบางกลุ่มที่เห็นด้วยกับการเก็บภาษีมรดกขณะที่ก็มีบางกลุ่มที่เห็นค้านในการจัดเก็บภาษีมรดก ซึ่งประเด็นถกเถียงที่สำคัญเกี่ยวกับภาษีมรดกมีดังนี้

1. ภาษีมรดกส่งผลกระทบต่อกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก

การเก็บภาษีมรดกถูกมองว่ากลุ่มธุรกิจขนาดเล็กและเจ้าของฟาร์มขนาดเล็กจะได้รับผลกระทบทางลบจากการเก็บภาษีมรดก หากกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กอยู่ในข่ายที่จะต้องเสียภาษีมรดก กลุ่มธุรกิจเหล่านี้อาจจำเป็นต้องนำทรัพย์สินของตนมาขายเพื่อเป็นค่าภาษีมรดกที่จะต้องจ่ายเนื่องจากภาษีมรดกมีการเก็บภาษีในอัตราสูง สำหรับทรัพย์สินที่กลุ่มธุรกิจขนาดเล็กมีในครอบครองนั้น หากขายออกไปจะส่งผลกระทบอย่างมากต่อกลุ่มธุรกิจเหล่านี้เนื่องจากทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นปัจจัยการผลิตหลักเพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจ นอกจากนี้กลุ่มธุรกิจขนาดเล็กนี้อาจจำเป็นต้องมีการจ้างที่ปรึกษาด้านบัญชีและกฎหมายเพื่อช่วยในการวางแผนการเสียภาษีมรดกซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนให้แก่กลุ่มธุรกิจเหล่านี้

ขณะที่ฝ่ายสนับสนุนการเก็บภาษีมรดกแย้งว่ากลุ่มธุรกิจขนาดเล็กที่อยู่ในข่ายถูกจัดเก็บภาษีมรดกมีจำนวนไม่มากนัก ซึ่งกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กที่อาจอยู่ในข่ายถูกจัดเก็บภาษีอาจมีจำนวนประมาณร้อยละ 1.3 ของกลุ่มที่ถูกเก็บภาษีทั้งหมด สำหรับประเด็นที่ว่าภาษีมรดกมีการเก็บภาษีในอัตราที่สูงนั้น กลุ่มสนับสนุนเห็นว่าภาษีมรดกที่นำมาคำนวณนั้นเป็นกองภาษีมรดกสุทธิซึ่งมีการกำหนดมูลค่าสินทรัพย์ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี ขณะที่อัตราภาษีที่เรียกเก็บนั้นถึงแม้ว่าจะอัตราภาษีที่เรียกเก็บสูงสุดค่อนข้างสูงแต่ในทางปฏิบัติแล้วภาษีที่ถูกเก็บจริงจะต่ำกว่าภาษีสูงสุดเนื่องจากสามารถนำค่าใช้จ่ายมาลดหย่อนการเสียภาษีมรดกได้ และถึงแม้ว่ากลุ่มธุรกิจขนาดเล็กที่อยู่ในข่ายที่จะถูกเก็บภาษี ก็ยังไม่พบว่าจำเป็นต้องขายสินทรัพย์เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายภาษีมรดก

2. ภาษีมรดกทำให้การออมและการลงทุนลดลง

ข้อถกเถียงที่สำคัญประการหนึ่งคือการเก็บภาษีมรดกจะทำให้การออมและการลงทุนลดลง การเก็บภาษีมรดกจะส่งผลให้ขาดแรงจูงใจในการออมเงิน ผู้คัดค้านเห็นว่า การเก็บภาษีมรดกจะทำให้เกิดแรงจูงใจ

ในการใช้จ่ายมากกว่าที่จะเก็บออมไว้เนื่องจาก การเก็บออมไว้ในท้ายที่สุดจะถูกเก็บภาษีมรดก ดังนั้นหากไม่มีการเก็บภาษีมรดก จะส่งผลให้ประชาชนมีการเก็บออมไว้มากขึ้น

ผู้คัดค้านการเก็บภาษีมรดกยังให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า ภาษีมรดกยังส่งผลกระทบต่อระดับมหภาคอีกด้วย กล่าวคือ ภาษีมรดกจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และกระทบต่อการจ้างงาน โดยทาง The Heritage Foundation ซึ่งเป็นสถาบันวิจัยเชิงนโยบาย (think tank) ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของสหรัฐฯ อ้างว่า ภาษีมรดกส่งผลให้การจ้างงานในสหรัฐฯ ลดลงไปกว่า 1.7-2.5 แสนคนต่อปี

การเก็บภาษีมรดกยังส่งผลต่อการลงทุนของเจ้าของกิจการ ในการตัดสินใจลงทุน เจ้าของกิจการจะพิจารณาถึงต้นทุนที่จะใช้ในการดำเนินกิจการ ซึ่งภาษีมรดกถูกมองว่าเป็นต้นทุนหนึ่งในการตัดสินใจลงทุน นอกจากนี้ภาษีมรดกยังส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร โดยเจ้าของเงินทุนอาจย้ายการลงทุนในทรัพยากรจากที่ได้ประสิทธิภาพดีกว่าไปยังที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่า เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการถูกเก็บภาษีมรดก

ขณะที่กลุ่มสนับสนุนการเก็บภาษีมรดกเห็นว่า หากไม่มีการจัดเก็บภาษีมรดกอาจทำให้บุคคลกลุ่มหนึ่งมีการเก็บออมลดลง กลุ่มผู้สนับสนุนยกตัวอย่างกรณีที่อาจจะส่งผลให้ประชาชนมีการเก็บออมน้อยลง หากมีการยกเลิกภาษีมรดกกว่า กรณีที่บุคคลนั้นตั้งใจจะมอบสินทรัพย์ส่วนหนึ่งที่ระบุไว้แน่นอนไว้เป็นมรดก บุคคลนั้นก็เก็บออมไว้เพื่อเป็นมรดกและเก็บออมไว้อีกส่วนหนึ่งเพื่อจ่ายเป็นภาษีมรดก หากไม่มีการจัดเก็บภาษีมรดก บุคคลนั้นก็จะมีเก็บออมน้อยลงเนื่องจากไม่ต้องออมไว้ส่วนหนึ่งสำหรับเป็นภาษีมรดก ทำให้บุคคลนั้นมีการใช้จ่ายมากขึ้นกว่าการไม่มีภาษีมรดก อีกตัวอย่างหนึ่งคือ กรณีที่ผู้รับมรดกได้รับมรดกเป็นมูลค่าสูง การไม่มีการจัดเก็บภาษีมรดกจะทำให้ผู้รับมรดกเห็นว่าตนไม่จำเป็นต้องมีการเก็บออมไว้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในอนาคต จึงส่งผลให้คนกลุ่มนี้ตัดสินใจไม่เก็บออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคต และตัดสินใจใช้จ่ายในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น

การศึกษาของ Gravelle, J., G. and Maguire S. (2003) ยังพบว่าภาษีมรดกมีแนวโน้มที่ส่งผลให้ผู้รับมรดกมีการออมที่มากขึ้น ขณะที่ผู้ให้มรดกอาจมีการออมที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง (ambiguous) โดยการออมของทั้งผู้ให้และผู้รับมรดกจะขึ้นอยู่กับแรงจูงใจในการให้มรดก (bequest motive) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลของภาษีมรดกต่อการออมแบ่งตามแรงจูงใจในการให้มรดก

แรงจูงใจในการให้มรดก	ผลต่อการออมของผู้ให้มรดก	ผลต่อการออมของผู้รับมรดก
Altruism	เพิ่มขึ้นหรือลดลง	เพิ่มขึ้น

Accidental	ไม่มีผล	เพิ่มขึ้น
Exchange	เพิ่มขึ้นหรือลดลง	ไม่มีผล
Joy of Giving	เพิ่มขึ้นหรือลดลง	เพิ่มขึ้น
Satiation	ไม่มีผล	เพิ่มขึ้นหรือไม่มีผล

ที่มา: Gravelle, J., G. and Maguire S. (2003)

หมายเหตุ: แรงจูงใจในการให้มรดกประกอบไปด้วย 5 ประเภทคือ

1. Altruism: ผู้ให้มรดกต้องการเพิ่มสวัสดิการ (welfare) ให้แก่ผู้รับมรดกเพราะความเห็นอกเห็นใจ และต้องการให้ผู้รับมรดกมีความสุขเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
2. Accidental: ผู้ให้มรดกไม่ได้ตั้งใจที่จะเก็บเงินส่วนหนึ่งเพื่อเป็นมรดกแต่เนื่องจากการเก็บสะสมทรัพย์สินที่สะสมไว้มากกว่าที่คาดไว้สำหรับดำรงชีวิต
- 3 Exchange: ผู้ให้มรดกตกลงกับผู้รับมรดกจะให้มรดกเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการช่วยเหลือเมื่อผู้ให้มรดกอยู่ในวัยชราหรือเจ็บป่วย
4. Joy of giving: ผู้ให้มรดกเต็มใจให้มรดกแก่ผู้รับมรดก
5. Satiation: ผู้ให้มรดกมีทรัพย์สินเป็นจำนวนมากและไม่มีข้อจำกัดในการบริโภค

จากการศึกษาของ Cagetti (2009) พบว่าหากไม่มีการเก็บภาษีมรดก กลุ่มที่มีรายได้สูงจะมีการลงทุนเพิ่มมากขึ้นและมีการออมลดลง ถึงแม้ว่าไม่มีการเก็บภาษีมรดกจะส่งผลให้การลงทุนในกลุ่มที่มีรายได้สูงเพิ่มขึ้น สวัสดิการของคนกลุ่มนี้เพิ่มสูงขึ้น (welfare) แต่ไม่ได้หมายความว่าจะทำให้สวัสดิการสังคมในภาพรวมดีขึ้นด้วย เนื่องจากการลงทุนของกลุ่มที่มีรายได้สูงจะส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยลดลง ส่งผลให้กลุ่มที่มีรายได้ปานกลางที่มีรายได้มาจากทุน (capital) มากกว่าค่าจ้าง (labor) สูญเสียประโยชน์ ขณะเดียวกันภาครัฐก็สูญเสียประโยชน์จากการที่มีรายได้ลดลงจากการไม่มีรายได้จากภาษีมรดก

นอกจากนี้กลุ่มสนับสนุนยังเห็นว่าภาษีมรดกจะช่วยให้เกิดการกระจายความมั่งคั่งที่เป็นธรรมมากขึ้น จากการที่การเก็บภาษีมรดกมีแนวโน้มที่คนจะบริจาคเพื่อสาธารณกุศลมากขึ้น ซึ่งประมาณการว่า 1 ใน 6 ของผู้ที่เสียภาษีมรดกจะมีค่าใช้จ่ายในการบริจาคเพื่อสาธารณกุศลด้วย สำนักงานงบประมาณรัฐสภาของสหรัฐฯ (Congressional budget office: CBO) ซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุนทางด้านข้อมูลทางเศรษฐกิจให้แก่รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ทำการศึกษาว่า หากไม่มีการจัดเก็บภาษีมรดกจะทำให้การบริจาคเพื่อสาธารณกุศลลดลงไปกว่าร้อยละ 16-28

3. ภาษีมรดกเป็นการเก็บภาษีซ้ำซ้อน

กลุ่มที่คัดค้านการเก็บภาษีมรดกมองว่าการเก็บภาษีมรดกมีความซ้ำซ้อนกับการเก็บภาษีเงินได้สินทรัพย์บางอย่างที่จ่ายภาษีเงินได้ไปแล้ว อาจถูกเรียกเก็บภาษีมรดกอีกครั้งหนึ่ง ขณะที่ฝ่ายสนับสนุนเห็นว่าภาษีมรดกเป็นการเรียกเก็บภาษีคนละฐานจากภาษีเงินได้ เนื่องจากภาษีมรดกเป็นการเก็บภาษีจากฐาน

ทรัพย์สิน ขณะที่ภาษีเงินได้จะเก็บจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากทรัพย์สิน ยกตัวอย่างเช่นหากบุคคลนั้นครอบครองสินทรัพย์เช่นอสังหาริมทรัพย์มูลค่า 10 ล้านบาท และมีมูลค่าเป็น 12 ล้านบาทในปีที่บุคคลนั้นเสียชีวิต ภาษียาได้จะจัดเก็บเมื่อบุคคลนั้นทำการขายอสังหาริมทรัพย์โดยจะคิดเฉพาะส่วนเพิ่มของอสังหาริมทรัพย์นั้นคือ 2 ล้านบาท ซึ่งหากบุคคลนั้นไม่ได้ทำการขายอสังหาริมทรัพย์และยกสินทรัพย์นั้นเป็นกองมรดกให้แก่บุตรหลาน อสังหาริมทรัพย์นั้นก็ไม่ถูกทำการนำไปคำนวณเสียภาษีรายได้ แต่จะถูกนำไปคำนวณเพื่อเสียภาษีมรดกโดยจะคิดจากฐานสินทรัพย์นั้นคือ 12 ล้านบาท และหากในอนาคบุตรหลานได้ทำการขายอสังหาริมทรัพย์นั้นในราคา 14 ล้านบาท รายได้ส่วนเพิ่มที่จะนำมาคำนวณภาษีรายได้จะคิดเฉพาะส่วนต่างระหว่างราคาที่ขายไป (14 ล้านบาท) กับราคาที่รับมาจากกองมรดก (12 ล้านบาท)

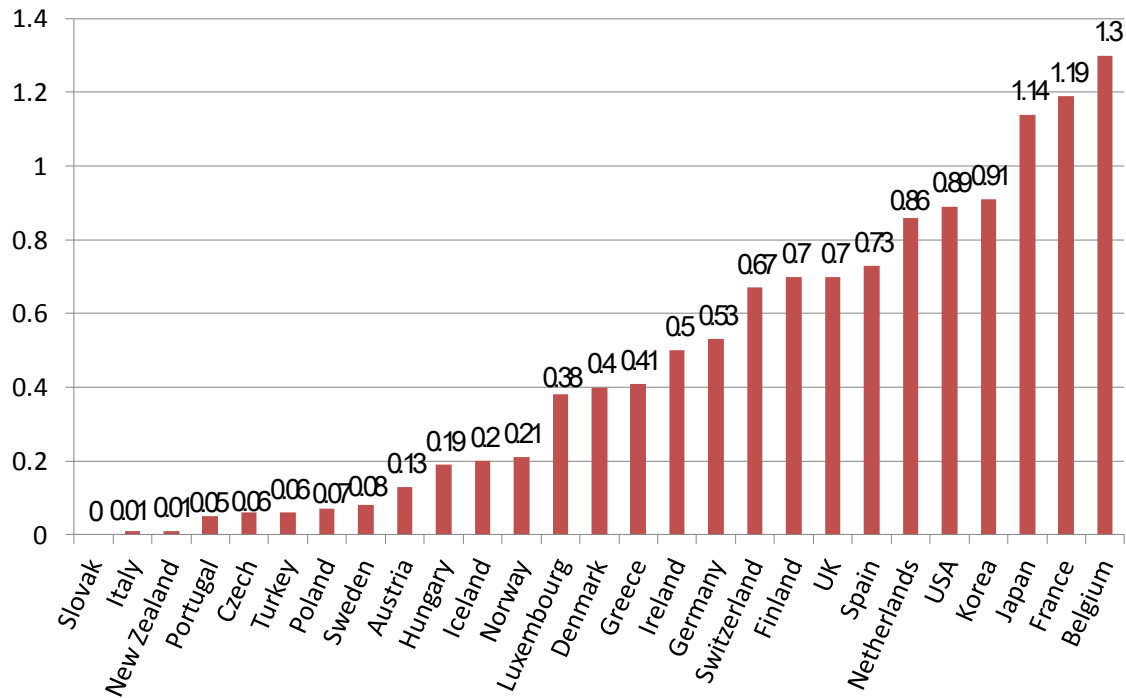
5. ผลการจัดเก็บภาษีมรดกในต่างประเทศ

ผลการจัดเก็บภาษีมรดกในต่างประเทศ มีประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ภาษีมรดกที่เก็บได้มีสัดส่วนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับรายได้จากภาษีทั้งหมด

จากรายงานของ Tax Policy Research (2008) พบว่าในปี 2005 ภาษีมรดกที่เก็บได้ในหลายประเทศมีสัดส่วนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับรายได้จากภาษีทั้งหมด โดยสัดส่วนภาษีมรดกเมื่อเทียบกับรายได้จากภาษีทั้งหมดมีค่าประมาณร้อยละ 0.01 -1.3 โดยประเทศเบลเยียมมีสัดส่วนภาษีมรดกต่อรายได้ภาษีทั้งหมดสูงสุด คือร้อยละ 1.3 ขณะที่บางประเทศ เช่น อิตาลี มีสัดส่วนภาษีมรดกต่อรายได้ภาษีทั้งหมดเพียงร้อยละ 0.01 สำหรับที่สำคัญเช่น สหรัฐฯ มีสัดส่วนร้อยละ 0.89 ประเทศอังกฤษมีสัดส่วนร้อยละ 0.7 ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนร้อยละ 1.14 และประเทศเกาหลีใต้มีสัดส่วนร้อยละ 0.91 (ภาพที่ 2) จึงอาจกล่าวได้ว่าภาษีมรดกมิได้มีวัตถุประสงค์หลักในการหารายได้เข้ารัฐ

ภาพที่ 2 สัดส่วนรายได้จากภาษีมรดกต่อรายได้จากภาษีทั้งหมดของประเทศต่าง ๆ

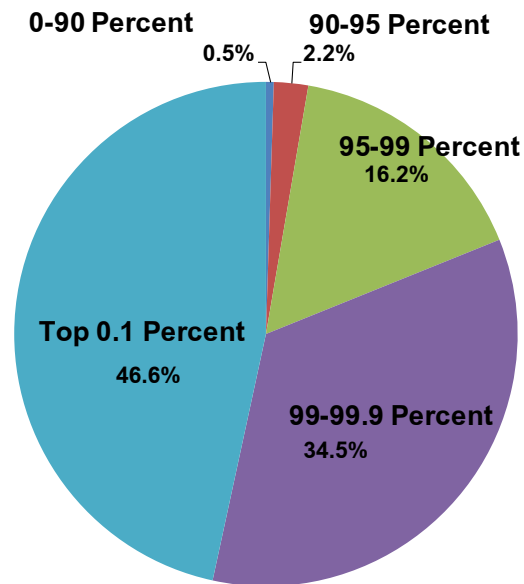
ที่มา: Tax Policy Center, 2008

2. ผู้ถูกเก็บภาษีมียังไม่สูงนัก และส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้สูงที่ถูกเก็บภาษี

จากข้อมูลปี 2008 พบว่าผู้ที่ถูกเก็บภาษีมรดกในสหรัฐ มีสัดส่วนไม่สูงนักโดยมีเพียงร้อยละ 0.6 หรือคิดเป็นจำนวน 15,500 คน จากจำนวนผู้ที่เสียชีวิตในปี 2008 ทั้งหมด 2.6 ล้านคน และเมื่อพิจารณาผู้ที่ถูกเก็บภาษีมรดกพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคนที่มีกองมรดกมาก โดยกลุ่มคนที่มีกองมรดกสูงสุดในช่วง 1 เปอร์เซ็นต์แรก¹ จะต้องจ่ายภาษีมรดกคิดเป็นร้อยละ 81.1 ของภาษีมรดกที่จ่ายทั้งหมด (ภาพที่ 3) ดังนั้นจะเห็นว่าภาษีมรดกนั้นมุ่งเก็บจากคนที่มีกองมรดกสูงเป็นหลัก

¹ กลุ่มคนที่มีกองมรดกสูงสุด 1 เปอร์เซ็นต์แรกคือ บุคคลที่มีกองมรดกมากกว่า 10 ล้านดอลลาร์ขึ้นไป

ภาพที่ 3 สัดส่วนการเสียภาษีมรดกจากกลุ่มบุคคลที่มีกองมรดกในแต่ละช่วง

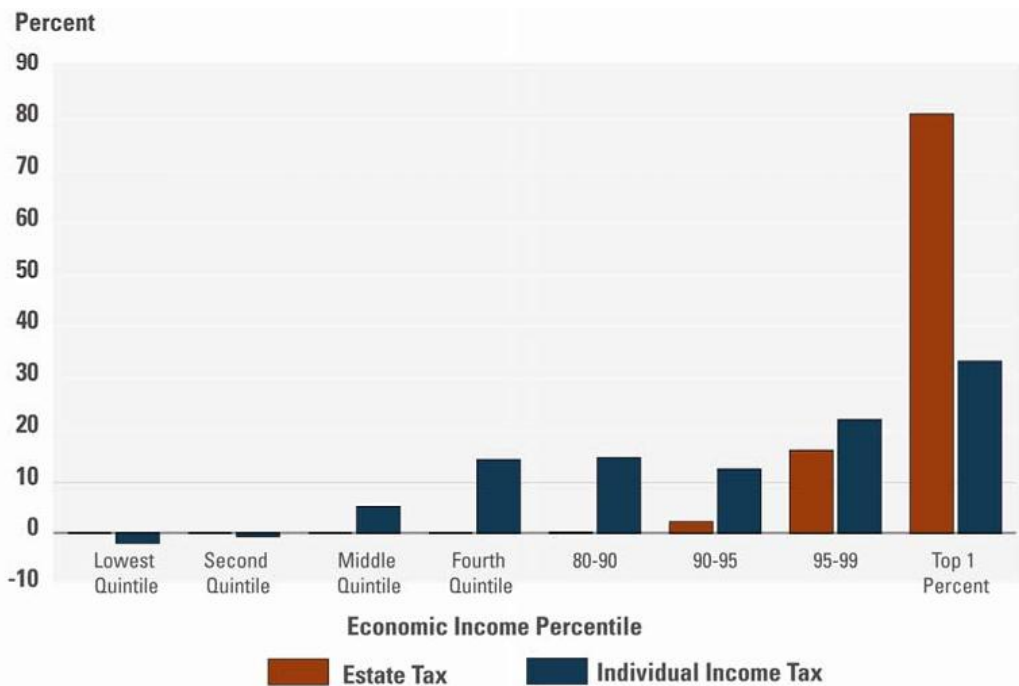

ที่มา: Tax Policy Center, 2008

3. ภาษีมรดกมีอัตราภาษีที่ก้าวหน้า (Progressive tax) มากกว่าภาษีเงินได้

เมื่อเปรียบเทียบภาระภาษีระหว่างภาษีมรดกและภาษีเงินได้จะพบว่าภาระภาษีของภาษีมรดกจะตกกับผู้มียาวยได้สูงสุด 1 เปอร์เซ็นต์แรกมากกว่าภาษีเงินได้ โดยในช่วงผู้มียาวยได้สูงสุด 1 เปอร์เซ็นต์แรกจะมีสัดส่วนถูกเก็บภาษีย้อยละ 80 สำหรับภาษีมรดก และร้อยละ 30 สำหรับภาษีเงินได้ (ภาพที่ 4) จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษีมรดกมีลักษณะการกระจายของภาระภาษีที่ตกกับผู้มียาวยได้สูง (Progressive) ดีกว่าภาษีเงินได้

ภาพที่ 4 ภาระภาษีระหว่างภาษีมรดกและภาษีเงินได้

ที่มา: Tax Policy Center, 2008

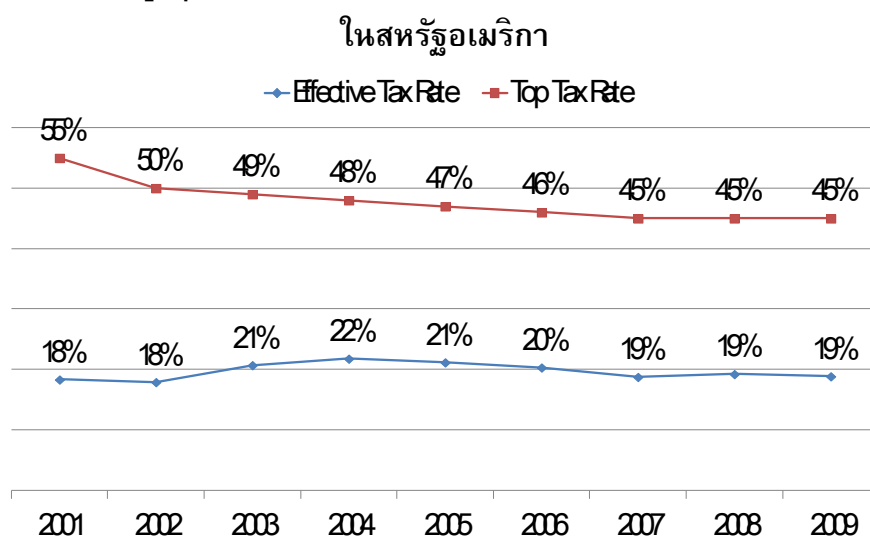
4. มีเจ้าของธุรกิจและเจ้าของฟาร์มขนาดเล็กจำนวนน้อยที่ถูกเก็บภาษีมรดก

จากการศึกษาของ Tax Policy Center (2008) พบว่าเจ้าของธุรกิจและเจ้าของฟาร์มขนาดเล็กมีจำนวนน้อยที่ถูกเก็บภาษีมรดก เจ้าของธุรกิจและเจ้าของฟาร์มขนาดเล็กที่อยู่ในข่ายถูกเก็บภาษีมรดกราว 2,000 ครอบครัว แต่ถูกเก็บภาษีมรดกจริงมีเพียง 550 ครอบครัว หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 3.5 ของผู้ที่ถูกเก็บภาษี นอกจากนี้มูลค่าภาษีที่ถูกเก็บส่วนใหญ่แล้วจะเสียภาษีน้อยกว่า 500,000 เหรียญ สาเหตุที่เจ้าของธุรกิจขนาดเล็กมีจำนวนน้อยที่เข้าข่ายถูกเก็บภาษีมรดกเนื่องจากภาครัฐให้สิทธิพิเศษแก่ธุรกิจขนาดเล็กโดยมีค่าลดหย่อนให้แก่ธุรกิจประเภทนี้ อีกทั้งในการประเมินมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ยังกำหนดให้ธุรกิจประเภทนี้สามารถคิดมูลค่าทรัพย์สินจากมูลค่าการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน (current-use value) แทนที่จะคำนวณโดยใช้มูลค่าตลาด (fair market value) ซึ่งการคำนวณวิธีนี้สามารถลดมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ของธุรกิจขนาดเล็กได้กว่าร้อยละ 40-70 (Durst, Monke และ Maxwell, 2002)

5. อัตราภาษีที่จัดเก็บจริง (Effective tax rate) มีอัตราต่ำกว่าอัตราภาษีสูงสุด (Top tax rate)

จากตัวอย่างของประเทศสหรัฐฯ ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดอัตราภาษีสูงสุดสูงกว่าร้อยละ 45 โดยส่วนใหญ่ แต่เมื่อคำนวณอัตราภาษีที่จัดเก็บจริง (Effective tax rate) แล้วจะพบว่าอัตราภาษีที่ต่ำกว่าอัตราภาษีสูงสุดค่อนข้างมาก เช่นในปี 2009 อัตราภาษีมรดกสูงสุดคือร้อยละ 45 แต่มีอัตราภาษีที่จัดเก็บจริงเพียงร้อยละ 19 สาเหตุที่อัตราภาษีที่จัดเก็บจริงมีอัตราต่ำกว่าอัตราภาษีสูงสุดเนื่องจากการกำหนดมูลค่าสินทรัพย์ขั้นต่ำที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี และยังมีกำหนดส่วนลดหย่อนต่างๆ ซึ่งเมื่อนำมูลค่ากองมรดกมาคำนวณภาษี จึงมักมีอัตราที่จัดเก็บจริงต่ำกว่าอัตราภาษีสูงสุด ซึ่งจากการศึกษาพบว่าส่วนลดหย่อนที่สำคัญที่ทำให้อัตราภาษีที่จัดเก็บจริงมูลค่าต่ำคือ ส่วนลดหย่อนสำหรับการบริจาคเพื่อการกุศล โดยส่วนลดหย่อนสำหรับการบริจาคมูลค่าคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 7.4 ของกองมรดก และคิดเป็นส่วนร้อยละ 17.9 สำหรับกลุ่มที่มีรายได้สูง (Gravelle และ Maguire, 2003)

ภาพที่ 5 อัตราภาษีสูงสุด (Top tax rate) และอัตราภาษีที่จัดเก็บจริง (Effective tax rate)

ที่มา: Tax Policy Center, 2008

สรุป

จากประสบการณ์ของต่างประเทศพบว่า ภาษีมรดกนั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อช่วยในการกระจายรายได้และความมั่งคั่งให้เท่าเทียมกันเป็นสำคัญ ภาษีมรดกมิได้มีวัตถุประสงค์หลักในการหารายได้เข้ารัฐ และจากตัวอย่างของหลายประเทศจะพบว่ามักมีการเก็บภาษีการรับมรดก (Inheritance tax) ควบคู่ไปกับ

ภาษีการให้ (give tax) และเป็นการเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าโดยมีอัตราภาษีสูงสุดส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 40 อีกทั้งหลายประเทศยังมีการกำหนดส่วนยกเว้นไว้ค่อนข้างสูงและค่าลดหย่อนไว้หลายรายการ ทำให้กลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางมักไม่ถูกเก็บภาษี จากการศึกษายังพบว่าหากไม่มีการเก็บภาษีมรดก จะส่งผลกระทบต่อทางบวกให้กับกลุ่มที่มีรายได้สูง ขณะที่ส่งผลกระทบต่อผู้มีรายได้ปานกลางและรัฐบาล

เมื่อพิจารณาผลการจัดเก็บภาษีมรดกในหลายประเทศจะเห็นว่าภาษีมรดกที่เก็บได้มีสัดส่วนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับรายได้จากภาษีทั้งหมด โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 0.1-1.3 ของรายได้จากภาษีทั้งหมด อีกทั้งผู้ที่ถูกเก็บภาษีมรดกส่วนใหญ่แล้วมักเป็นผู้ที่มีกองมรดกสูงเป็นสำคัญ โดยผู้ที่มีกองมรดกน้อยหรือเจ้าของธุรกิจขนาดเล็กได้รับผลกระทบจากภาษีมรดกไม่สูงนัก ภาษีมรดกยังมีลักษณะการกระจายของภาระภาษีที่ตกกับผู้มีรายได้สูงที่ต่ำกว่าภาษีเงินได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าภาษีมรดกน่าจะเป็นภาษีหนึ่งที่ถูกนำมาใช้อีกครั้งเพื่อช่วยในการกระจายรายได้และความมั่งคั่งในประเทศไทยได้

เอกสารอ้างอิง

Brunet, G. (2011). *New Estate Tax Rules Should Expire After 2012: Shrinking the Tax Beyond the 2009 Is Unaffordable and Unnecessary.*

Cargetti, M. and De Nardi, M. (2009). *Estate Taxation, Entrepreneurship, and Wealth.* American Economic Review 2009, Vol.99, No. 1, pp. 85-11.

Copenhagen Economics (2011). *Study on Inheritance taxed in EU Member States and Possible Mechanisms to Resolve Problems of Double Inheritance Taxation in the EU.*

Center on Budget and Policy Priorities (2009). *The Estate Tax: Myths and Realities.*

Center on Budget and Policy Priorities (2011). *New Estate Tax Rules Should Expire After 2012: Shrinking the Tax Beyond the 2009 Levels Is Unaffordable and Unnecessary.*

Duff, D. G. (2005). *The Abolition of Wealth Transfer Taxes: Lessons from Canada, Australia and New Zealand,* University of Toronto Legal Studies Research, Paper No. 05-08.

Durst, R., Monke, J. and Maxwell, D. (2002). *How Will the Phase out of Federal Estate Taxes Affect Farmers?.* Agriculture Information Bulletin No. 751-02

Ernst & Young (2011). *International Estate and Inheritance Tax Guide 2012.*

Gaudin, M., B. (2011). *The Federal Estate Tax and The National Debt: Why The Debt Forces a Defense of The Tax.* Indiana Law Review, Volume 45, Number 1, pp. 159-190.

Gravelle, J., G. and Maguire S. (2003). *Estate and Gift Taxes: Economic Issues.*

Tax Policy Center (2008). *Back from the Grave: Revenue and Distributional Effects of Reforming The Federal Estate Tax.*

World Bank (2006). *World Development Report 2006: Equity and Development.*

ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์ (2550). *โครงการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับภาษีมรดกและผลได้จากทุน.*